

En gåtur rundt til Roskildes nedlagte klostre

Roskilde Domkirke

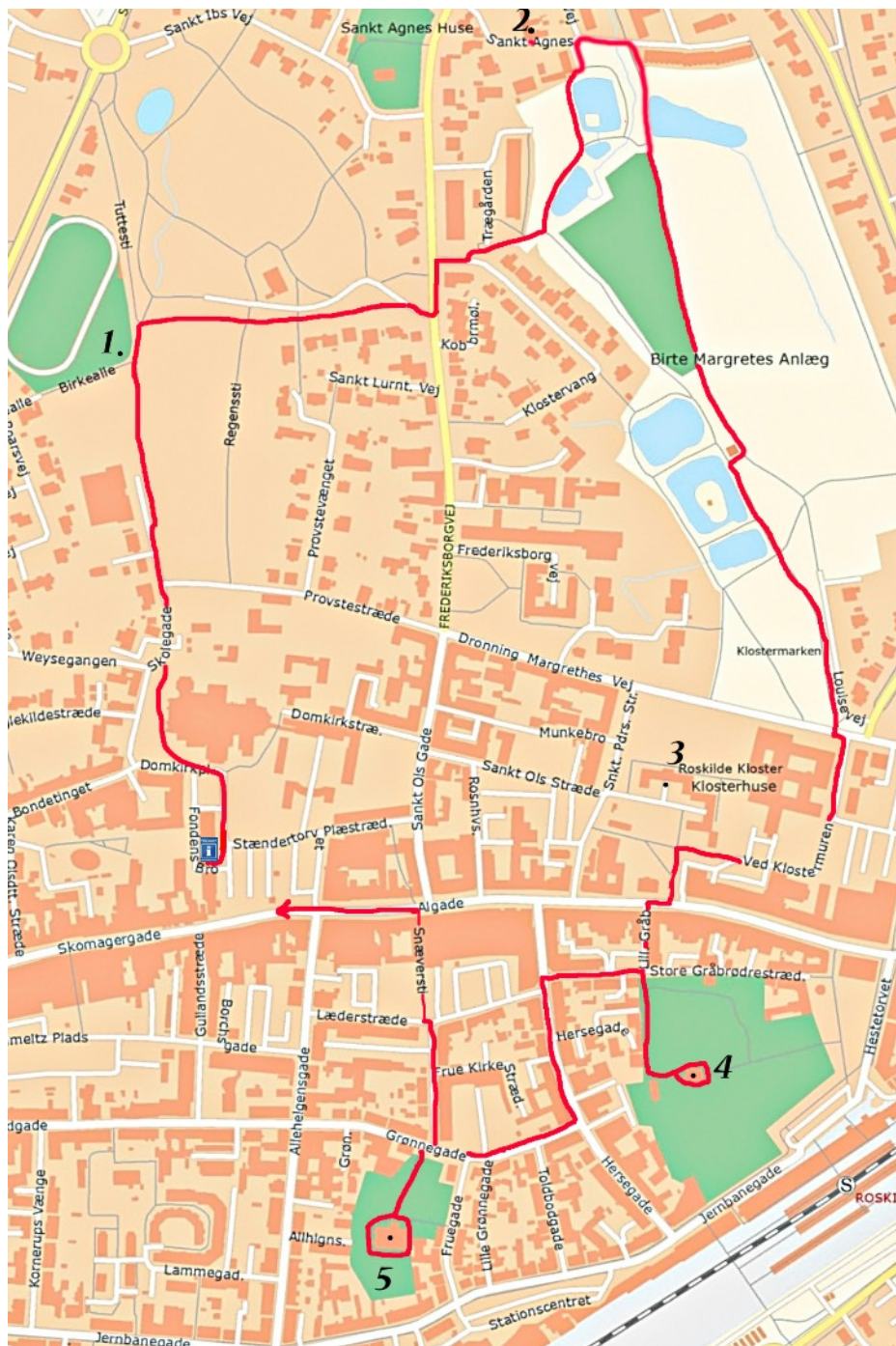

Gråbrødre kloster

Udgivet af Roskilde-Egnens Turistforening - www.roskildeturist.dk

Tekst: © Lotte Fang-Borup - Foto: © Søren Birkelund Hansen

NORDEA
FONDEN

En gåtur rundt til Roskildes nedlagte klostre.

Se hvor klostrene lå og læs kort om deres historie.

I middelalderen var Roskilde en af den katolske kirkes højborge med 12 sognekirker og 5 klostre, 2 for munke og de andre 3 for nonner. Klostrene lå i byens udkanter og blev alle nedlagt ved reformationen i 1536. En gåtur rundt til stederne, hvor klostrene lå, er en smuk tur, som går i en bue i den nordlige, vestlige og sydlige del af byen blandt andet i byens grønne områder.

Gå til venstre fra Turistbureauet ad Fondens Bro over Domkirkepladsen mod nord. På højre hånd ligger Kong Frederik den 9.s Begravelsesplads. Fortsæt ligeud ad Skolegade og snart ligger Skt. Hans Kilde på højre hånd. Det var en af Roskildes 3 helligekilder. Nu fortsætter turen ad den middelalderlige Tuttesti. Fremme til venstre ligger en sportsplads, her lå Skt. Clara Kloster.

Skt. Clara Kloster (nr.1)

Skt. Clarasøstrene eller Clarisserne var Gråbrødrenes kvindelige sidestykke. Klosterreglerne var meget strenge. Nonnerne havde forpligtet sig til tavshed. Samkvem med folk udenfor klosteret var forbudt og fremmede måtte ikke

betræde klosteret. Nonnerne levede yderst spartansk og var simpelt klædt i en kjortel og kappe af sort uld med et reb om livet med 3 knuder, som symboliserede kyskhed, lydighed og fattigdom, desuden et sort slør. Søstrene havde ikke celler, men en fælles sovesal helst i øverste etage. Alle sov her selv abbedissen. Der måtte kun være een indgang til sovesalen. En stige, som blev trukket

op om natten, var den eneste forbindelse til omverden. Klosteret nævnes første gang i 1255. Det brændte i 1302, men blev genopbygget. Klosteret rummede 40 nonner og var ved reformationen rigt takket være store testamentariske gaver og medgiffter for adelsdøtre, som skulle forsørges i klosteret. I 1561 blev

klosteret og en del af dets jordegods givet til Københavns Universitet. Bygningerne blev revet ned og ½ million sten blev brugt på Selsø Slot. Resterne af klosteret blev fjernet i 1843, hvor det meste af fundamentet blev brudt op. Det blev gjort så effektivt, at 2 store udgravninger til trods, er der ikke fundet ret mange rester af klosteret udover murbrokker. Klosteret lå lige uden for Roskildes befæstning.

Forsæt til højre ad Bellevuesti, som er en spadseresti fra 1830erne. På venstre hånd ligger Byparken og på højre Provstevænget, som rummer resterne af Skt. Hans sogn, som brændte i 1443. Her boede flere af de gejstlige, som var knyttet til Dom-

kirken. Et lille stykke inde i området ligger resterne af Roskildes befæstning fra 1150erne (se skiltet). Gå frem til Frederiksborgvej kryds den til Klostervang hold til venstre ind i

parkområdet, hvor der er 3 søer. De var Skt. Agnes Klosters fiskedamme. Hold til venstre og gå langs søerne ud af parken. Området til venstre er Skt. Agnes Husene, under dem er resterne af Skt. Agnes Kloster.

Skt. Agnes Kloster (2) Sortebrødrene eller dominikanerne havde også deres kvindelige sidestykke. Klosteret blev stiftet i 1263 af Kong Erik Plovpenning's 14-årige datter Agnes, som blev klosteret første abbedisse. Klostret lå nord for byen og udenfor befæstningen. I 1266 blev Agnes 21 årige søster Jutta nonne i klosteret, som den ældste blev hun abbedisse i sin søsters sted. Søstrene var ikke glade for klosterlivet og det var en stor skandale, da søstrene 4 år efter flygtede fra klosteret.

Agnes bosatte sig ved Sorø og levede fredeligt der resten af livet. Jutta ville opleve verden og besøgte sin søster i Sverige, som var gift med den svenske konge, der tog så venligt mod sin svigerinde, at de fik et barn sammen. Skt. Agnes Kloster havde ved reformationen ejendomme i 70 sjællandske landsbyer. I 1508 skulle søstrenes antal være 30. 23 skulle ”tjene den almægtige Gud og Skt. Agnes og bede for deres sjæle”, mens de resterende søstre kunne arbejde i køkken, kælder og ”udi andre af klosterets sysler og arbejder”. Ordensdragten var hvid. Nonnerne skulle i forhold til munkene lægge mindre vægt på studier og mere på religiøs fordybelse. Efter reformationen blev klosteret bortforlenet til forskellige adelsmænd. I 1579 gav kongen tilladelse til, at bygningerne blev nedbrudt. Først blev 4000 mursten, senere yderligere 80.000 sten nedbrudt fra bygningerne. De sidste blev brugt på Kronborg Slot. I 1672 blev området, hvor klosteret stod og resten af ruinerne solgt til ejeren af Sortebrødregård, det senere Roskilde adelige Jomfrukloster. Omkring 1825 forsvandt de sidste rester af klosteret.

Gå tilbage gennem hele parken forbi de andre 3 søer, som var fiskedamme til Sortebrødre Kloster eller gennem det åbne område med amfiteatret til

Dronning Margrethes Vej. Gå over gaden og til venstre rundt om Roskilde Bibliotek. Forsæt lige ud og til højre ad Klosterstien frem til det tidligere Roskilde adelige Jomfrukloster nu Roskilde Kloster. Bygningen til højre er Sortebrødregård, som er opført af genbrugsmaterialer fra Sortebrødre Kloster.

Sortebrødre Kloster (3)

Dominikanerne kom til Roskilde i 1231, i de følgende år blev klosteret bygget. Ved en udvidelse af biblioteket blev de ovne fundet, hvor stenene til klostret

blev brændt. Klosteret lå tæt op ad byens befæstning, men indenfor den. I området var der en åbning i befæstningen kaldet: Munkegabet. Dominikanernes ordensdragt var hvid med en sort kappe som overtøj, deraf deres tilnavn: sortebrødre. Der blev lagt vægt på at studere, prædike og forkynde, deraf et andet tilnavn: prædikebrødrene. Allerede før

reformationen var klosteret i økonomiske vanskeligheder og solgte ud af sine gårde. Det må hurtigt være blevet lukket efter reformationen, for i 1537 kvitterede kongen for, at havde modtaget klosterkirkens inventar. I 1550'erne fik byfogden i Roskilde ordre til at nedrive klosterets bygninger og opmagasinere materialerne. Sortebrødregård blev o. 1570 opført af disse materialer og andre blev brugt på Selsø Slot. Sortebrødre Kloster har ligget vest for de nuværende bygninger i området Dronning Margrethes Vej og Skt. Peders Stræde.

[Gå gennem alleen til venstre. Gå over Algade gennem Lille Gråbrødre Stræde til indgangen til Gråbrødre Kirkegård. Gå op til kapellet. Her lå Gråbrødre Kloster.](#)

Gråbrødre Kloster (4) Klosteret blev grundlagt 1237, som et franciskanerkloster. Klosteret lå indenfor voldene i byens østlige del.

Munkenes kutter var lysegrå, deraf navnet gråbrødrene. Franciskanerne havde et reb om med 3 knuder, som symboliserede kyskhed, lydhed og fattigdom. De prædikede ligesom dominikanerne, men modsat dem var franciskanerne ude i dagligdagen, hvor de havde stor betydning for byens middelstand. De samlede håndværkerne i broderskab, hvoraf lavene udsprang. I Roskilde var der

en særlig forbindelse mellem gråbrødrene og skomagersvendene. I 1286 blev Kong Erik Glipping dræbt. En af de indblandede i mordet Rane Jonsen søgte tilflugt i Gråbrødre Kloster. Kong Erik Menved fik paven tilladelse til at hente Rane Jonsen ud fra Klosteret. Han blev halshugget udenfor Roskilde og lagt på hjul og stejle. I 1561 blev klosterets bygninger og grund givet til en fynsk adelsmand. Kirkegården måtte ikke røres og klosterkirken skulle være sognekirke for 6 af byens sogne, hvis kirker var blevet lukket. I 1625 blev en del af kirken nedrevet, tilbage stod den østlige del, som et kapel. Det blev nedrevet i 1700-tallet. I 1855 blev nuværende kapel bygget.

[Gå tilbage til kirkegårdens indgang. Gå til venstre ad Store Gråbrødre Stræde til Hersegade. Gå over gaden og ad Grønnegade. Lidt fremme til venstre ligger Vor Frue Kirke.](#)

Vor Frue Kloster (5)

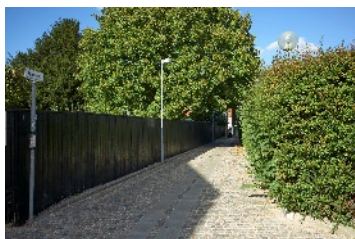
Vor Frue Kirke blev bygget i 1080. I 1158 blev der knyttet et benediktinerkloster for nonner til kirken, Skt. Maria Kloster eller Vor Frue Kloster. I 1176 blev klosteret grundlagt på ny, som cistercienser kloster.

Ordensdragten var hvid kjortel og sort slag. Ændring af klosterets observans kan skyldes, at klosterkirken kom til at huse en meget værdifuld relikvie, som ikke alene fik stor betydning for klosteret, men for hele Roskilde by, som blev endnu mere besøgt af pilgrimme. Relikviet var legemet af den eneste danske helgeninde, Margrethe af Højelse.

Hun blev aldrig officielt helgenkåret. Endnu i 1850 besøgte syge Vor Frue Kirke, selvom alt var ændret efter reformationen. Klostret blev rigt og var stort. Det fyldt ca. ½ ha i den sydlige del af byen og dets tilliggende var et areal på ca. 50 ha. Igennem tiden blev kirken udbygget og dens kor var nærmest et mausoleum over Margrethe af Højelse. Kirken endt med at være ca. 29 m lang, nu er der 14 m tilbage. Klostret var en fornem stiftelse, hvor adelsdøtre og prinsesser enten blev nonner i klostret eller boede der, som betalende gæster hele deres liv. Efter reformationen, hvor nonnerne fik valget mellem at rejse hjem til deres familier eller blive, blev alle, der valgte det sidste, samlet i Vor Frue Kloster. Endnu i 1563 boede der enkelte nonner i klostret. Hvornår klostret blev revet ned vides ikke. Ved udgravninger i 1933 – 34 blev der fundet adskillige rester af klostret, som havde været et kompleks omkring en gårdhave. Kirken var den nordlige fløj. I fløjen mod vest var der 3 anseelige sale og på 1 sal lå antagelig sovesalen. Der er fundet adskillige nonnegrave i området. En er bevaret og kan ses til venstre for kirkens indgang.

[Gå tilbage til kirkegårdens indgang.](#) [Kryds gaden og gå ad Frue Kirke Stræde,](#)
[gå over Læderstræde ind i Snæversti til Algade.](#) [Gå til venstre mod](#)
[Stændertorvet.](#)

Roskilde-Egnens Turistforening

*”De fleste mener,
at turisterne kommer af sig selv,
men det gør de ikke”*

Således skrev Roskilde Turistforenings formand,
boghandler Andreas Flensborg ved foreningens 25 års jubilæum i
1934.

læs mere om Roskilde-Egnens Turistforenings virke og historie

på www.roskildeturist.dk

1909 – 2009 100 års jubilæum
En gåtur rundt til Roskildes kilder
En gåtur til Roskildes nedlagte klostre
En gåtur til nedlagte købmandsgårde

Turistforeningen var ”fødselshjælper” til oprettelsen af
Fjordland.dk
udlejning af fjordbåde
på
Roskilde Fjord og Isefjorden

Roskilde-Egnens Turistforening
1909 - 2017

mail@roskildeturist.dk www.roskildeturist.dk